

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

מ.

עין משפט
גד מצוה

גה א מיי פ"י מהלכות
מעשה קרנות ה' ב
סמג עשין קפד קפד:
גה ב מיי ט"ז הלכה א:
גה ג מיי פ"ב מהלכות
שבתת עשור הלכה ז
סמג לאון סט טו"ש"ע א"ח
סימן תרי"ב ספ"ק ז:
סא ד מיי פ"ב מהל'
מעשה קרנות ה'
יד סמג לאון של:
ה ה מיי פ"ו מהל' חמץ
ומנה הלכה ו סמג
עשין מ טו"ש"ע א"ח סימן
תנד ספ"ק ג:
גה ו טו"ש"ע א"ח סימן
קסב ספ"ק ז:
גה ז מיי פ"ג מהלכות
מנחות הלכה ז סמג
עשין נא טו"ש"ע שס
ספ"ח:
גה ח מיי ט"ז מהל' ה'
ב סמג עשין טו טור
ש"ע ח"מ פ"י רע"ט ספ"ח:
סו ט מיי פ"א מהלכות
יעום הלכה ג סמג
עשין נב ולחון קי טור
ש"ע א"ח"ע סימן קסב
ספ"ק ג:

תורה אור השלם

1. וְאָבְלוּ אֶתְּךָ אֲשֶׁר
בְּפֶרֶךְ בָּהֶם לְמַלְאֵל אֵת יָדְךָ
לְקַדֵּשׁ אֶתְּךָ וְךָ לֹא
יֵאבֵל בִּי קִדְשׁ הַבָּיִת
שְׂבוּחַת כַּט לֵב
2. כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא
לִשְׁמַחַת בְּעֵצֵי הַיּוֹם הַזֶּה
וּבְהִרְגָהּ מִמֶּנִּי:
וְיִקְרָא כֵּן כֵּן
3. לֹא תִאֲפֹה חֲמִיץ
חֲלָקִים וְנִתְּחִי אֶתְּךָ מֵאֲשֵׁי
קִדְשׁ קְדוֹשִׁים הוּא
בְּהִשָּׁחַת וְאֶבְיָאָם:
וְיִקְרָא י י
4. לֹא תֹאכַל עֲלֵיו חֲמִיץ
שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו
מִצוֹת לָחֶם עִנִּי בִּי
חֲפִזוֹן יִצְאָת מֵאֲרָץ
מִצְרַיִם לִשְׁעַן תוֹבֵר אֵת
יוֹם אֲחֵרֶיךָ מֵאֲרָץ מִצְרַיִם
כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ:
דְּבָרִים טו ג
5. וְהָיָה הַבְּבוּר אֲשֶׁר
תִּכְבַּד קִדְשׁ עַל שֵׁם אֲחִיו
הַמּוֹת וְלֹא יִתְקַהּ שְׁמוֹ
מִשְׂרָאֵל: דְּבָרִים כה ו

מוסף רש"י

ואכלו אותם. מנולאים
מני, אשר כופר בהם.
תכבד כפרה גני אכילה,
למנוחה לחץ האכילה
תליה כפרה (פסחים טו).
האוכל אכילה גסה
ב"ה"ב"ג. שכלל לוי יום
הכפורים על האונן. שהיה
זכע מסעודה שהפסקה
וכל מה שאלו משתהיה
תקנה גסה היטה ואלו
לנהא (יומא ט). ואפילו
חלקם. שמיים לא
תאפה חמץ. דרעשין
ליה הלו חלקם קדשה נמי
לפניו אלף תאפה (סוטה
טו). אב קודם. ליש
גו או כמו שמו, לכל
ירצא יריב. דהיינו אחי
המת (שב"ס ב"ב טו).
אסמייה. לקוי בתימה זו
מניסקמו (ב"מ כו).

רצה בהן אחר אוכלה. והא דרשין צ"צ דקדושין (דף נג.) לכל
צני אהרן מהיה אש כחמיו היינו של אותו משמר או של אותו
צית אז א"ר הכא מרצוי ילפינן דכהן המקריב רצין שיאכל ממנה
ולא כולה: **מאי** תרי גוויי איבא. ליתא למימר רצה לשם סעודה
אוכלה רצה לשם מנחה דלחין רצין
שימכוין לשם מנחה אלף שלא יהא
אוכלה אכילה גסה:

אכילה גסה ביוה"כ פטור. ואל"ת
דלמר צפרק מני שאמר
הריני מיר (מיר דף ג. טס) כי ישרים
דרכי ה' לדיקים ילכו צם ופושעים
יכשלו צם (הושע יד) משל לז' בני אדם
שזלו פסמיהן אחד אכלו לשם פסחו
ואחד אכלו אכילה גסה ומשמע המס
דמרויהו נפקי אלמא הויה אכילה וי"ל
דמרי עניי אכילה גסה (הס ט א):
מצות אמר רחמנא. פי' דקונט'
ואכלוה מנחת אלל המזבח
וגו' ובשמניי של מנולאים כתיב ואפילו
לשמואל דלמר בריש הקומץ רצה
(מנחות דף ט ע): דלל ילפינן דורות
משעה שמא הכא איכא שום יתור:
שנה בה קרא לעבב. הך דהכא
לא הוי כמו שנה עליו הכמוז
לעבד דעלמא דמהיכא מיתי לעבד
דלמא למנחה הוה דלמר רחמנא דלא
ליעבד חלוט אלל לעבד כלומר דבעין
מנח מעלייתא ולא חלוט ט:

ביון דהדר אפייה בתגור. או
באילפס לחס איקרי ואדם יוצא
צה ידי חובתו פסקא או דלמר צפ'
כל שעה (פסחים דף לו): לחס עוני פרת
לחלוט ואשעה אר"ת דהתם בלא הדר
אפייה בתגור ועוד אר"ת דהתם
בחלוט גדול דומיא דלשישה ולא חשיב
לחס עוני לפי שהוא גדול ולא משום
דחלוט א"ר התם צבלינתו קשה והכא
צבלינתו רכה כגון סופגנין או חלת
המשרת דמפרש התם דליינו חלוט
של צבלי צבלי דלא מתייב בחלה ולא
חשיב לחס אלל על ידי אפייה ולהכי
חשיב שפיר לחס עוני אע"ג דחלטיה
אזל צבלינתו עצה מיפסל לעשות דחשיב
לחס עשירות אפי' לא הדר אפייה וצפ'
כל שעה (טס ד"ה פרת) הארכמי:
אלל

כאחד מן האחים אינו אלא אחד מן האחים מיבעי ליה אלא אלא אלא
ואפסדה מיבום לקנסיה קמ"ל: אם יש שם אב: דאמר מר האב קודם לכל
יוצאי ירכו: הכונס את יבמתו וכו': מ"ט יקום על שם אחיו אמר רחמנא והרי
קם: ר' יהודה אומר וכו': אמר עולא הלכה כר' יהודה וכן א"ר יצחק נפחא
הלכה כר' יהודה ואמר עולא ואיתימא ר' יצחק נפחא מ"ט דר' יהודה דכתבי
והיה הבכור אשר תלד בכבוד מה בכור לו בחיי האב אף האי גמי אין לו
בחיי האב אי מה בכור נומל פי שנים לאחר מיתת האב אף האי נומל פי שנים
לאחר מיתת האב מידי יקום על שם אביו כתיב יקום על שם אחיו כתיב ולא
על שם אביו אימא היכא דליכא אב דלשקול נחלה תתקיים מצות יבום היכא
דאיכא אב [דלא] שקיל נחלה לא תתקיים מצות יבום מידי יבום נחלה
תלה רחמנא יבומי מיבומי ואי איכא נחלה שקולי ואי לא לא שקיל יתיב ר'
הנינא קרא קמיה דר' ינאי ויתיב וקאמר הלכה כר' יהודה א"ל פוק קרי קריין
לברא אין הלכה כר' יהודה תני תנא קמיה דרב נחמן אין הלכה כר' יהודה א"ל
אלא כמאן כרבנן פשימא (יחיד ורבים הלכה כרבים א"ל אסמייה א"ל לא את
הלכה אתנייד ומוקשה הוא דאקשי לך ואפכת ולמאי דאפכת שפיר אפכת:
מתני' החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו
הוא

שצמחה. קודם שהוקדשה מנחה זו היטה עליו בכלל היתר: **וגאפסה**.
כשהוקדשה וחזרה והותרה בהקטרת הקומץ: **יכול סחזור וכו'**.
דמפרש: **צמחה** לרצה דאמר רבנן היא. ומנחה קתני ולא קתני
למנחה: ה"ק כו' ואלו **אוסס**. את הקדשים אשר כופר בהם כי היכי

שבתחלה היתה עליו בכלל היתר נאסרה
וחזרה והותרה יכול תחזור להיתירה הראשון
ת"ל מצות תאכל במקום קדוש מצוה
בשלמא לרבא דאמר הא מני רבנן היא הכא
הכי קאמר מצות תאכל במקום קדוש מצוה
שבתחלה היתה עליו בכלל היתר רצה
אוכלה רצה אינו אוכלה נאסרה חזרה
והותרה יכול תחזור להיתירה הראשון רצה
אוכלה רצה אינו אוכלה רצה אינו אוכלה
והכתיב ויאכלו אותם אשר כופר בהם
(מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין
אלא רצה הוא אוכלה רצה בהן אחר אוכלה
ת"ל מצות תאכל במקום קדוש מצוה אלא
לרב יצחק בר אבדימי דאמר אבא שאול היא
הכא מאי תרי גוויי איכא וכי תימא רצה
לתאבון אוכלה רצה אכילה גסה אוכלה
אכילה גסה מי שמה אכילה והאמר ר"ל
ג: האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור מלא
תעונה אלא רצה מצוה אוכלה רצה חמוץ
אוכלה והכתיב לא תאפה חלקם לא תאפה
חמוץ אלא רצה מצוה אוכלה רצה חלוט
אוכלה האי חלוט היכי דמי אי מצוה היא הא
מצוה היא ואי לא מצוה היא מצות אמר
רחמנא לא לעולם אימא לך מצוה היא ולהכי
תנא ביה קרא לעבב אלא חלוט מצוה היא
דקאמרינן למאי הלכתא לומר ה"שארם יוצא
כה ידי חובתו בפסח אע"פ דחלטיה מעיקרא
כיון דהדר אפייה בתגור לחס עוני קרינא ביה
ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח: **מתני'** החולץ
ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחים לנחלה ואם
יש שם אב נכסים של אב והכונס את יבמתו
זכה בשנים של אחיו ר' יהודה אומר בין כך
ובין כך אם יש שם אב נכסים של אב: **גמ'**
פשימא סד"א חליצה במקום יבום קיימא
ונשקול כולוה נכסי קמ"ל אי הכי הרי הוא
כאחד מן האחים אינו אלא אחד מן האחים מיבעי ליה אלא אלא אלא
ואפסדה מיבום לקנסיה קמ"ל: אם יש שם אב: דאמר מר האב קודם לכל
יוצאי ירכו: הכונס את יבמתו וכו': מ"ט יקום על שם אחיו אמר רחמנא והרי
קם: ר' יהודה אומר וכו': אמר עולא הלכה כר' יהודה וכן א"ר יצחק נפחא
הלכה כר' יהודה ואמר עולא ואיתימא ר' יצחק נפחא מ"ט דר' יהודה דכתבי
והיה הבכור אשר תלד בכבוד מה בכור לו בחיי האב אף האי גמי אין לו
בחיי האב אי מה בכור נומל פי שנים לאחר מיתת האב אף האי נומל פי שנים
לאחר מיתת האב מידי יקום על שם אביו כתיב יקום על שם אחיו כתיב ולא
על שם אביו אימא היכא דליכא אב דלשקול נחלה תתקיים מצות יבום היכא
דאיכא אב [דלא] שקיל נחלה לא תתקיים מצות יבום מידי יבום נחלה
תלה רחמנא יבומי מיבומי ואי איכא נחלה שקולי ואי לא לא שקיל יתיב ר'
הנינא קרא קמיה דר' ינאי ויתיב וקאמר הלכה כר' יהודה א"ל פוק קרי קריין
לברא אין הלכה כר' יהודה תני תנא קמיה דרב נחמן אין הלכה כר' יהודה א"ל
אלא כמאן כרבנן פשימא (יחיד ורבים הלכה כרבים א"ל אסמייה א"ל לא את
הלכה אתנייד ומוקשה הוא דאקשי לך ואפכת ולמאי דאפכת שפיר אפכת:
מתני' החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו
הוא

(א) לקמן ג. פסחים טו:
ניומא סח: (ג) יומא פ:
א שבוטע טו: סוטה טו.
נמנחות נה: (ד) נמנחות
ט: ו"ט: (ס) צ"ב קט"ה.
ו ע"י לעיל ח: כ: כד:.
(ז) נביכות ל: כמנחות טו.
(ח) נביכות ט: ו"ט:
(ט) ויקרא ג' (י) ו"ל הא
מנח: (י) ויקרא י'
(יא) ו"ש"ל: (ט) ו"ש"ע חו"ט
פסחים ק: ד"ה דלמא
ותוספתא פ"ר כג. ד"ה פסח
ותוספתא פ"ק קי. ד"ה
אכילה: (ט) ו"ש"ע היעב חו"ט
מנחות נג. ד"ה מ"ל מהיח:

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה ו"ל לא וכו'
דכתיב בסדר שמעוני
ואכלוה מנחת:

תוספות ישנים

(א) ו"ל (א) דמרי עניי הוו
מחילה גסה אכל
כל זכרו והסית דעמו
מנחלו עוד בשביל יתיר
לא מקריא חוזה אכילה
אכילה גסה אכל היכא דלא
הסית דעמו אק אוכל הוא
יתיר מדאי שיהיה שבע
בכחות מקרי חוזה אכילה
אכילה גסה עוד י"ל דשאי
אכילה פסחים דלא מעבבא
דלא לא ממשעין מקרא
דלפי אוכל (שמות יד) כי
אם חולה חקן (פסחים
טא) שאני רחוי כלל
למילה אכל אפילו אכילה
גסה גמורה מותרת דפסח
מיהא קעביד אכל ככל
מקום אכילה גסה לא משע
אכילה ואין חילוק באכילה
גסה: בציור אמרי רחמנא
פ"ה דכתיב ואכלוה מנחת.
ולא נהירא דהא בשמיט של
מנוליא כתיב ויהי חלוט
משע לא ליפנין אלף נהירא
מנחת אמר רחמנא דכתיב
ויקרא ו' לא תאפה חמץ
חלקם א"ר משום דתני
(ויקרא ז) ה' מנח עני
ובה מנח קדמתי להכי
תנא ביה קרא לעבב וקשה
דלחן זה לעבב מנח שחי
קרא אחרינא לא כתיב
למעוטי חלוט דהא אמרי'
לעולם מנח היא ולא חיון
בשום מקום לעבב אם לא
כתיב מרי קרא דמשמע
שנהה הכמוז לעבב וי"ל
לעבב לאו דוקא אלף ר"ל
לעבב שלא יפא חלוט אלל
זה אינו לעבב מנח כי לא
למנחה ולמאי דאפסדה
מיהא דודאי לעבב כד
מקרא דמנחת תאכל דכתיב
כתיב קרא אחרינא למעוטי
חלוט דכתיב מנח מיהא
דהכי אחת במנחות מיהא
פ"י כל המנחות דג ע"א:
ירידי יבום נחלה הנה
רחמנא והא דלמתינן ר' י
צ"ו יבום נחלה מנה רחמנא
מייבס ארין לא אכל אם אין
נחלה משום הכי לא קפח
מנחת יבום:

(א) נחלה דל"ל וי"ל דמרי
עניי אכילה גסה הוו היכא
וכו'.